

rodnih pesmi in da se poveri odboru naučnega, naj izda lepo ilustrirano knjigo pravljic za mladino.

Sprejme se predlog tov. Gangla, da se zniža cena mladinskih knjigam ob 1 K 50 vin. na 1 K.

Sklep seje upravnega odbora Zaveze z dne 29. pret. mes.: Z ozirom na znano sovražno stališče, ki ga je zavzel odbor Družbe sv. Mohorja nasproti učitelstvu, in z ozirom na dejstvo, da odbor imenovane družbe neče dati razžaljenemu učitelstvu nobenega zadoščenja, se zavvedno učitelstvo pozivlja, da zavzame temu ravnanju primerno in odgovarjajoče svoje stališče proti Družbi sv. Mohorja.

Mohorjeva družba in učitelstvo.

Celje, 30. decembra 1913.

Mohorjeva družba je žalila učitelstvo in ima namen, vztrajati v tem tiru tudi v bodoče. Je in hoče ostati sovražna učitelstvu, ker se je je popolnoma polastil najfanatičnejši klerikalizem, ki nasprotuje napredku in prosveti. In če stokrat trde nasprotno, jim ne moremo verjeti, ker so njihova dejanja taka, da v polnem obsegu potrjujejo našo sodbo. Treba je le pregledati vsakoletne družbine knjige, kako malone z vsem svojim povestnim gradivom pripravijo ljudske mase za klerikalno politiko. Treba pogledati tudi zadnje »Glasnike«, ki jih družba objavlja v svojem koledarju, in jasno nam bo, da jedra ta bratovščina s popolnim parom po klerikalnih vodah. Le poglejmo, kaj piše n. pr. v zadnjem »Glasniku«. Tam pravi dobesedno: »Vedno zopet se oglašajo udje z željo, naj jim Družba poda zopet »Življenje svetnikov«. Svet povečuje v zgodovini slovska svoje pesnike in pisatelje, v zgodovini umetnosti svoje umetnike, v občini zgodovini svoje vladarje in vojskovodje. Več ko življenje umetnika ali življenje pisatelja je vredno življenje svetnikovo. O njih je rekel Zveličar, da so »luč sveta«, »da so kvas, ki se prekvasi«, da so »trdnjava, zgrajena na skali.« Svetniki so svet spreobračali, ne umetniki in vladarji, svetniki so sejali med narodi izročeni jim sveti nauk, svetniki so pasli narode kot dobri pastirji in so dajali narodom krasen zgled, kako se naj v življenju izvajajo vzvišeni nauki evangelija. Zato pa katolika zanima in veseli in vzpodbuja »življenje svetnikov«. Življenje svetnikov je bilo starim priljubljeno berilo, dandanes se to berilo nadomešča z manjvrednim. Dajmo ljudstvu zopet zdravega nabožnega berila!»

In v listnici uredništva je istotako cela vrsta dokazov za naše trditve o družbinih namelih. Tako piše nekdo: »Ljudje se izgovarjajo, da ne izhajajo več knjige v tako verskem zmislu kakor nekdanje...« In uredništvo dostavlja: »Hvaležni smo za taka poročila. Pisatelji naj vedo, kaj pravi narod sam.« Drugi piše: »Ljudje pravijo, povesti in pravljice imamo dosti, zakaj ne izdajo življenja svetnikov in molitvenike hočemo imeti.« Uredništvo: »Za taka poročila smo hvaležni. Udje knjige plačujejo in so nekako opravičeni, zahtevati, kar žele. Odbor vse te želje uvaža in jih po močeh izvršuje. Življenje svetnikov pride na vrsto!« V predzadnjem koledarju je n. pr. ta zanimiva opazka: »Piše se nam: Ljudem ne gre v glavo, kako more cerkvena bratovščina izdajati spise znanih brezvercev in socialnih demokratov. V koledarju se sicer perete, ali zastoj. Da ste izdali »Desetega brata«, je na ljudi zelo slabo vplivalo. Torej Mohorjeve knjige bomo morali pred otroci skrivati.« In tako dalje, vedno v enem in istem tonu. Koliko tisočev dopisov mora v zadevi knjig prejeti tako veliko podjetje, kakor je Mohorjeva družba, toda odbor spravi v svoj »Glasnik« namenoma samo tiste dopise, ki so jih napisali najbolj fanatični in najplitvejši klerikalci. V tem tiči sistem in dalekosežen klerikalni program. In to nam mora že enkrat odpreti oči.

Moje merodajno mnenje pa je, da klerikalnega odbora in večine v Mohorjevi družbi ne bomo prepričali o potrebi druge taktike. Oni bi bili tudi nespametni, če bi se dali prepričati, ko pa imajo večino in torej oblast v rokah. Sploh je izključeno, da bi obe naziranj, klerikalno in protiklerikalno, spričo agresivnega nastopanja naših klerikalcev mogli trajno ostati pod skupno streho Mohorjeve družbe. In naravnost neumevno je, da danes toliko tisočev naprednih udov podpira Družbina klerikalna stremjenja s svojimi članski prispevki ter deluje s tem takorekoč proti samemu sebi, proti svojim lastnim idejam, ki jih sicer v svojem političkem in prosvetnem delovanju izkuša uveljavljati med narodove. Tudi napredna smisel mora ustvariti vsakojake posvetne in političke naprave za prodiranje med ljudstvo za pridobivanje novih privržencev.

In če to priznamo, potem ne bomo niti trenutka dalje prigovarjali klerikalcem, da se naj poboljšajo, temveč idimo samostojno na delo, pokažimo Celovcu hrbet in osnujmo novo književno družbo, ki se bo otresla tiste blaziranosti, katera je sedaj, prevladuje v Družbinem odboru in med poverjenstvi, ne pa tudi med udi. Celovcu pustimo, naj dela, kar hoče, mi pa potomo nove književne družbe dajmo preproste mu narodu vsako leto dobrega leposlovnega in toli potrebnega gospodarskega čtiva; vse to brez kakih neplodnih polemik, kakor si jih žele mladi gospodje v Celovcu! Lotimo se tega koristnega dela z zaupanjem v dobro stvar, in uspehi ne izostanejo!

Jedro resnično narodnega življenja je pri Slovencih dobiti v učiteljskem stam. Ta stan ima tudi izborna organizacija, ima lastno tiskarno, ima izvrstne moči v svojih vrstah, ima pa tudi dovolj volje za vsako dobro delo. Učiteljski stan je poklican, da nas reši takega delovanja sedanje Mohorjeve družbe. — Naj se loti tega dela! Kolikor vem, so se podobni načrti že delali v Celju, v Gorici in v Ljubljani, vendar se mi z ozirom na povedano zdi najbolje, ako se tega dela poprime učitelstvo, dolžnost drugih pa je, to delo podpirati.

Opomba uredništva: S tem otvarjamo debato o tem prevažnem vprašanju. Priobčeni članek nam je došel iz neučiteljskih krogov. Dobro je, če se sedaj oglašajo učitelstvo samo. Zadeva zasluži splošnega zanimanja in preudarka.

Tovarišem!

Na prošnjo odbora »Učiteljske tiskarne« sem sprejel s tekočim letom uredništvo »Domačega Ognjišča.« Zavedam se velikih dolžnosti, ki sem jih sprejel s to častno nalogo, a en sam ne more delati čudežev. Moj program je obširen, saj je tudi polje, ki ga naj obdeluje list, tako velikansko, da dobe pisatelji najrazličnejših strok in smeri tu svoje torišče. Umestno pa je, da vabim tem potom k sodelovanju predvsem učitelstvo, ljudskošolsko in srednješolsko, saj tu lahko govore direktno staršem svojih gojencev.

Apeliram pa še predvsem na svoje mlajše kolege, da me podpirajo vsestransko, da bomo dvignili list na tisto višino, ki jo zasluži, saj tudi naša stanovska čast in zavednost zahteva to.

Ker je tudi založništvo obljubilo novo moderno opremo, cena listu pa vendar ostane še tako malenkostna (2.50 K), je pač tudi majhna agitacija za naročnike kaj lahka in hvaležna stvar.

Upam torej, da sem našel razumevanje in da me bodo tovariši tudi podpirali.

Na Misličah, dne 1. januarja 1914.

Fran Erjavec.

NB.: Vsi rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Fr. Erjavec, učitelj na Misličah, p. Divača. (Primorsko).

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Iz vodstva Zaveze.

S III. vodstvene seje upravne dobe 1913/1914 (15. decembra 1913).

1. Predsedstvo »Zveze slovanskega učitelstva v Avstriji« je vprašalo našo Zavezo, če bi se slovensko učitelstvo, včlanjeno v Zavezi, udeležilo nameravnega protestnega zborovanja in protestnega obhoda pred dunajskim parlamentom. Zavezin predsednik je odgovoril, da od naše strani ni misliti v tem času na kakšno obilno udeležbo, ker bi dotičniki ne dobili zato potrebnega dopusta, udeležba pa bi ne mogla biti tudi sicer zadostna zaradi prevelikih stroškov.

2. Neka prošnja za primerno denarno podporo v svrhu ustanovitve knjižnice se reši negativno, ker Zaveza nima zato razpoložljivih sredstev.

3. Vodstvo nekega Zavezinega učiteljskega društva je vprašalo Zavezino vodstvo, če je z neko medlo izjavo v koledarju »Družbe sv. Mohorja« za leta 1914 — na strani 211 — zadovoljno, in če bo dala Zaveza spričo tega kakšno izjavo, ker ni prejela zahtevanega zadoščenja. Na to vprašanje se je odgovorilo, da bo prišla izjava vod. Zaveze, ki naj služi v splošno informacijo, v prvi prihodnji številki »Uč. Tovariša«. (Glej št. 48. »Uč. Tov.« z dne 28. novembra t. l.)

4. Za uporabo velike dvorane Narodnega doma v Ljubljani povodom našega jubilejskega slavlja nam to upraviteljstvo ni računilo nikakršne najemnine in odškodnine.

5. Pisatelj Fran Rojec je ponudil Zavezi v založbo igrar »Sosedov god v Mošnjah«. Po ugodni ceni se bo sklepalo, ali se ponudniku ugoditi ali ne.

6. Tovariš Alojzij Selinšek je napisal za »Popotnika« članek, ki naj služi »Odsesu za sestavo slovenskega vzgojnega programa« v preudarek in v poglabljenje predloga, ki ga je stavil pri zadnji delegacijski seji.

7. C. kr. urad za odmero pristojbin je izročil vodstvu Zaveze plačilni nalog za pristojbinski namestek od Zavezinih primičnin v znesku K 76.50. Zapadla pristojbina, ki znaša K 21.05, veljavna za čas od 1. jan. 1911 do 30. novembra 1913, pa se mora plačati takoj.

8. Rešitev nekega vprašanja, ki ga je poslal na vodstvo Zaveze odbor »Učiteljskega društva za sežanski okraj«, se odstopi upravnemu odboru Zaveze.

9. O predlogu in resolucijah nekega učiteljskega društva se ne obravnava, ker dotično društvo že od leta 1909, ni plačalo Zavezi članarine. Po Zavezinih pravilih je torej samo molče izstopilo iz Zaveze.

10. Zavezinega predsednika se pooblašča, da poroča na božični seji upravnega odbora o preosnovi »Ročnega zapisnika« in da stavi v tem pogledu primerne predloge.

11. Okrožnica glede sanacije Zavazinih listov se razpošlje vsem včlanjenim društvom s pozivom, da naj se ta zadeva korenito preštudira. Tozadevni sklepi, sprejeti na občinih zborih, naj se potem odpošljejo pravočasno vodstvu Zaveze v končno rešitev.

12. Določi se dnevni red seje upravne odbora, ki se vrši dne 29. decembra 1913 ob dveh popoldne v načelstveni sobi »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

13. Državnemu poslancu gospodu dr. V. Ravniharju se odpošlje po vodstvu Zaveze pismena zahvala za njegov odličen govor, ki ga je imel dne 26. novembra leta 1913 v dunajski državni zbornici glede vprašanja učiteljskih plač, proseč ga za eno še nadaljne podpore.

14. Inserati v »Učit. Tovarišu« se poverijo s 1. januarjem 1914 tovarišu Franu Maroltu, ker ima kot upravnik tem lažji pregled lista.

15. Ugotove se nekateri predlogi, ki se nameravajo staviti od vodstva Zaveze na seji upravne odbora.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo ima v četrtek, dne 8. jan. 1914, svoje občno zborovanje, ki se vrši v Slov. Bistrici v hotelu »Avstrija« ob 10. uri predpoldan ob nastopnem vzporedu:

1. Zapisnik o novembrovem zborovanju

2. Dopisi — poročila.

3. Eventualno predavanje.

4. Tajnikovo poročilo o delovanju društva v minulem letu in blagajnikovo o gmotnem stanju društva.

5. Volitve.

Z ozirom na 3. in 5. točko dnevnega reda se pričakuje polnoštevilna udeležba članov. — Vabijo se obenem še tovariši in tovarišice, ki so doslej stali zunaj naših vrst, da store vendar enkrat svojo dolžnost, katero jim narekuje naša organizacija.

Jos. Sabati, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima dne 8. januarja 1914 ob pol 11. uri v ptujski okoliški šoli svoj občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Letno poročilo tajnikovo, blagajnikovo, knjižničarjevo. 3. Volitev odbora. 4. Slučajnosti. Pobirala se bo tudi članarina. Tovarišice, tovariši! Pridite vsi! Ob 10. uri predpoldne zboruje v istih prostorih čebelarsko društvo za Ptuj in okolico. Na dnevnem redu je letno poročilo in volitev odbora. — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima glavno zborovanje dne 8. prosinca 1914 točno ob 10. Vzored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročila načelnika, blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Tovariši, tovarišice! Prijateljstvo je lepo, tovarištvo prijetno, stanovska vzajemnost nad vse potrebna. Strmimo se v dosego mogoče mere smotrov našega poklica! Veselo ter srečno 1914! Odbor.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v svoji 12. številki XXXIV. letnika to-le vsebino: 1. Vekoslav Selinšek: Nekoliko o našem vzgojnem programu. 2. Pav. Flere: O biološkem pouku. 3. Evgen Sajovic: Učna osnova in inštrukcija za pouk telovadbe in odredba o prirejanju mladinskih iger na gimnazijah (vseh tipov) in na realnih šolah. (Konec.) 4. Književno poročilo: Ocene, Novosti. 5. Razgled: Pedagoški paberki. — Skrb za obrambo mladine. — Šolske in učiteljske vesti. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti. —

Mala poročila. — Uredništvo piše: »S pričujočo številko zaključujemo »Popotnikov« XXXIV. letnik. Zahvaljujemo se vsem vrlim sodelavcem in prijateljem našim na blagohotni podpori v minulem letu, priporočujoč se obenem njih blagoklonjenosti tudi za prihodnji »Popotnikov« XXXV. letnik. Naj se krog sodelavnikov širi, število gmotnih podpornikov pa množi! Le tedaj bo zasiguran obstanek edine slovenske pedagoške revije, kar naj bo častna naloga vsega zavednega slovenskega učiteljsstva!«

Politiški pregled.

* **Za deželnega glavarja** na Kranjskem je zopet imenovan dr. Ivan Sušteršič.

* **Statistika glasov na Hrvaškem.** Statistika pri zadnjih saborskih volitvah oddanih glasov kaže, da so dobili: Hrvaška samostalna stranka 31.576 glasov, Srbska samostalna stranka 12.871, obe skupaj, ki tvorita koalicijo, 44.447 glasov; Frankovci 15.079, Starčevićanci 14.988, dalje samostojni pravaši 3331, Unionisti 13.585, Seljačka stranka 12.588, Srbski radikali 3277, Centrum 2386, Socialisti 800, Vsenemci 149 glasov.

* **Izgube Srbije.** Oficialno poročajo: Srbija je v vojni s Turčijo izgubila 6500 mož, v vojni z Bolgarijo 7000 mož, skupaj 13.500. Ranjenih je bilo: v vojni s Turčijo 16.000 mož, v vojni z Bolgarijo 17.000, skupno 33.000 mož. Kolera jih je pobrala 4700. Izgube v ekspediciji proti Albancem ob zadnjem uporu niso vštete.

Kranjske vesti.

— **Dr. Ignacij Žitnik** †. Na Silvestrovo so pokopali v Ljubljani dr. Ignacija Žitnika, državnega in deželnega poslanca. Bil je pristaš S. L. S., a do učiteljsva ni zavzemal onega odurno-sovražnega stališča, kakor ga zavzemajo nekateri njegovi tovariši. Bil je strpljiv in koncilijanten nasprotnik, ki se je dalo z njim govoriti. — V zadnjem zasedanju deželnega zbora so naskočili napredno učitelstvo z vehementno silo deželni poslanci dr. Zajec, dr. Lampe in Jaklič. Ko je hotel tovariš Gangl odbiti napade, mu je dež. glavar dr. Sušteršič vzel besedo, češ, da pretvarja sveto pismo. Na kulorju sta se potem srečala dr. Žitnik in Gangl. In prvi je dejal proti drugemu: »Dr. Sušteršič vas ni razumel; prenelil se je! Sploh se vam čudim, da morete spričo takih dogodkov ohraniti tako mirno kri. Po pravici vam povem, da bi se jaz ne mogel tako zadrževati!« — Bodi delavnemu, nesebičnemu in preudarjenemu možu ohranjen prijazen spomin tudi v vrstah naprednega učiteljsva!

— **Ustanovni shod »Društva učiteljev slovenskih in obrtnih nadaljevalnih šol«** se je vršil v sredo 31. decembra 1913 v salonu hotela »Ilirija« v Ljubljani. Zborovanje je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tovariš Humek s Krškega. Ta naznanja, da se je oglasilo do sedaj 116 članov k temu društvu; odzvale se pa niso dosedaj naslednje obrtne nadaljevalne šole: Bled, Crnomelj, Gorica, Ljubljana II., Ljubljana III., Miren in Trst. Predsednikom je bil izvoljen tov. Humek s Krškega, odbornikom pa: Hočevar Maks — Krško, Rant Fran — Radeče, Pristovšek Fr. — Žalec, Mikuš Matej — Tolmin, Likozar Anton — Ljubljana, Skulj Fran — Ljubljana, Slapšak Julij — Radovljica. Pregledovalca računov sta Novak Alojzij in Sadar Vendelin. Takoj po zboru se je konstituiral odbor in sicer: Humek, predsednik; Skulj namestnik; Hočevar, tajnik; Slapšak, blagajnik. Letnina se je določila na 3 K, pristojnina 1 K. Prijateljski razgovor, ki se je nato razvil, je pokazal, da bo imel izvoljeni odbor mnogo dela v prosep, razcvit in napredek obrtnih nadaljevalnih šol in za dobrobit na njih delujočega učiteljsva. Bog daj, da bi imelo započeto delo mnogo uspeha!

— **Dr. Brejc, poslanec Piber in dr. Polc** so se peljali na Silvestrovo v Ljubljano. To ni za nas nič zanimivega. Med sabo so se pogovarjali o različnih stvareh. To je že bolj zanimivo — pa tudi tega ne bomo povedali. Najbolj zanimivo je bilo mnenje dr. Brejca o Slomškariji in o naprednem učitelstvu. Dr. Brejc obsoja postopanje deželnega odbora kranjskega pri priznanju draginjskih doklad. On ne bi postopal tako pristransko. S tem se vzgajajo samo hinavci, ki se le hlinijo S. L. S. in ki niso zanesljivi. To bodo pokazale prihodnje deželnozbornske in državnozbornske volitve. Susteršič ne vidi tega, tudi noče viditi, da je S. L. S. že letos šla grozno nazaj. Slomškarijo naj pusti popolnoma v nemar, postopa naj popolnoma nepristransko z učitelstvom. Tako bi delal Brejc — a eno pa je potrebno: Naprednim vodite-